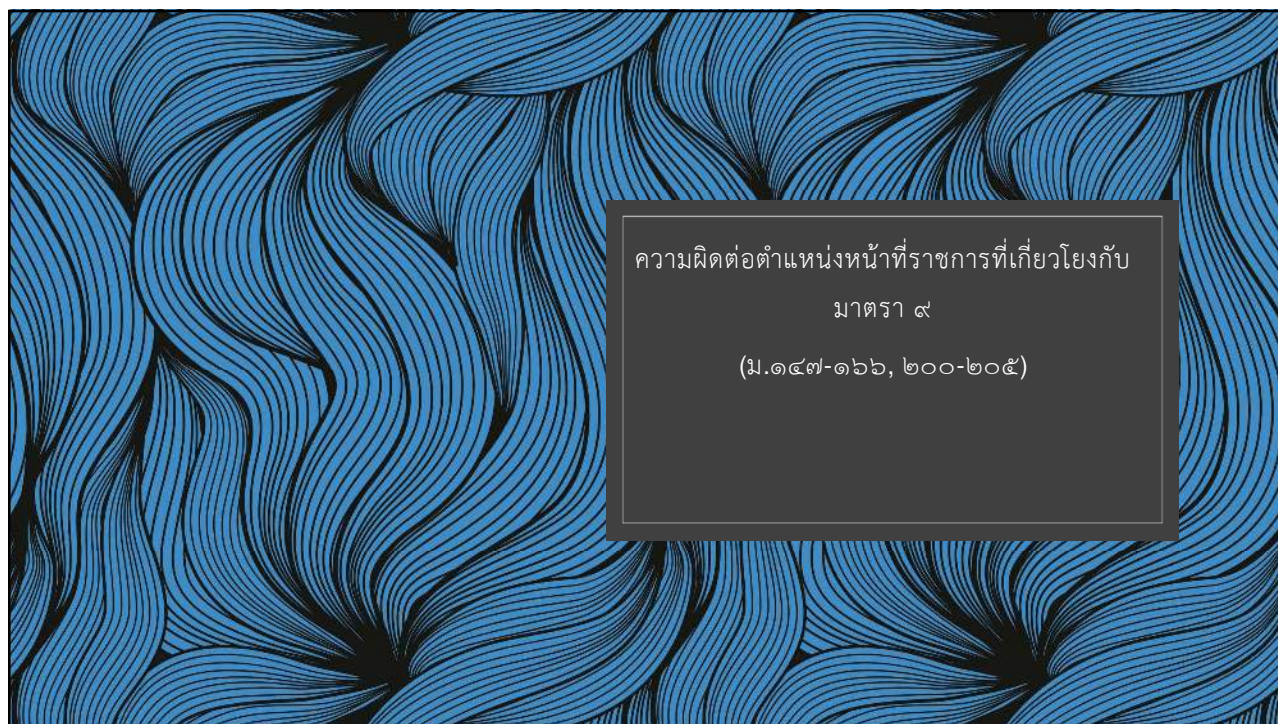

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (ม.๑๔๗-๑๖๖)

- หมวดนี้เป็นบทบัญญัติเพื่อควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงาน ดังนั้น ผู้กระทำในหมวดนี้ทั้งหมดต้องเป็นเจ้าพนักงาน หรือบุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ
- ดังนั้น หากราษฎรที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานเป็นตัวการร่วมมือกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดในหมวดนี้หรือใช้ให้เจ้าพนักงานกระทำความผิดในหมวดนี้ ก็จะลงโทษฐานนั้นในฐานะเป็นตัวการร่วมหรือผู้ชี้ไม่ได้ เพราะไม่มีคุณสมบัติเป็นเจ้าพนักงาน แต่ลงโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนได้

This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA-NC](#)

ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์

(ม.๑๔๗)

- **ลักษณะความผิด** — เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย
- **ตัวอย่าง** — พนักงานรถไฟ มีหน้าที่ขายตั๋ว รับเงินค่าตั๋วแล้วยกยอกเสีย (ฎ.๑๔๘/๒๕๓๐)
- เจ้าหน้าที่พัสดุเอาพิมพ์ดีดของโรงเรียนไปขาย (ฎ.๖๐๑๓/๒๕๔๖) เก็บรักษาของกลางแล้วเบียดบังเอาไป (ฎ.๒๗๒๓/๒๕๓๒) เอาเงินราชการที่ตนมีหน้าที่รักษาให้ผู้อื่นกู้ยืมไป (ฎ.๒๑๕/๒๕๒๘) ปลอมเอกสารเงินยืมโดยแก้จำนวนเงินยืมให้สูงกว่าแล้วเบียดบังเอาส่วนต่าง ผิดทั้งมาตรา ๑๔๗ และ ๑๖๑ (ฎ.๒๘๒๓-๒๘๒๔/๒๕๔๑) พลทหารมีหน้าที่ขับรถ ย่อมมีหน้าที่รักษาน้ำมันรถด้วย หากให้คนอื่นตูดน้ำมันในรถไปโดยรับเงินไว้ ผิดมาตรานี้ (ฎ.๓๔๑/๒๕๔๒)

◦ **ฎ. ๑๕๓/๒๕๔๕** การที่จำเลยรับเงินจากรถที่วิ่งผ่านทางด่วนแล้วไม่กดแป้นพิมพ์เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือกดแป้นพิมพ์แล้วเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ทำงานตามที่จำเลยกล่าวอ้าง เครื่องตรวจจับที่พื้นถนนจะตรวจนับจำนวนรถที่วิ่งผ่านเอง แต่เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าจำเลยส่งเงินขาดจำนวน ๘ ครั้ง เป็นเงิน ๑๕๓,๗๐๐ บาท จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาเงินโดยชอบแม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งเป็นผู้รับเงินและรวบรวมนำส่งต่อไปอันถือว่าเป็นการจัดการทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ได้รับเงินค่าผ่านทางมาแล้วไม่ส่งเงินให้ครบ จึงถือว่าเป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนโดยทุจริตแล้ว

◦ **ฎ.๒๑๕/๒๕๑๘** จำเลยเป็นพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย มีหน้าที่รับเงินรายได้ต่างๆ ของการรถไฟฯ ได้รับเงินรายได้ไว้จำนวนหนึ่ง แล้วไม่นำส่งตามกำหนดเวลาที่ระเบียบวางไว้โดยได้ให้ อ. ยืมเงินจำนวนนี้ไป ต่อมา อ. หนีไปจำเลยจึงรับใช้เงินดังกล่าวให้จนครบ ดังนี้ กรณีจึงเป็นเรื่องที่จำเลยนำเงินที่จำเลยมีหน้าที่รักษาไว้ไปให้ผู้อื่นยืมใช้ก่อนถือว่าเป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นโดยมีเจตนาทุจริตตั้งแต่เวลาที่จำเลยให้ผู้อื่นยืมไป การใช้เงินคืนในภายหลังเพียงเป็นเหตุบรรเทาโทษเท่านั้น

ข้อสังเกต

- ๑. ผู้กระทำได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินตามกฎหมาย เช่น ข้าราชการ รวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมสวัสดิการเงินกู้ หากมีการตั้งผู้ หนึ่งผู้ใดให้ดูแลเงินสวัสดิการให้ข้าราชการผู้ซึ่งเป็นกิจการ ส่วนตัว แล้วมีการยกออกไป ก็ไม่ผิดตามมาตรา ๓๕๒ ข้อหาแยกยกตามมาตรา ๓๕๒
- ๒. ความผิดตามมาตรานี้อาจเกี่ยวพันกับมาตรา ๑๔๑, ๑๔๗, ๑๔๘ ๑๖๑, ๑๖๒ , ๓๕๒ ได้
- ๓. ๒๒๓๖/๒๕๕๑ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่การเงิน มีหน้าที่ทำ เอกสารเบิกจ่ายเงิน ได้รับคำสั่งให้มาช่วยราชการที่องค์การ บริหารส่วนตำบลท่าพระ โดยยังไม่ขาดจากตำแหน่งเดิมที่ อำเภอนองเรือ จึงต้องรับเงินเดือนจากต้นสังกัดเดิม กลับ ตั้งฎีกาเบิกเงินเดือนของจำเลย ณ องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าพระอีก อันเป็นการเบิกซ้ำซ้อนรวม ๗ เดือน แล้วเบียด บังไปเป็นประโยชน์ส่วนตน การกระทำของจำเลยเข้า ลักษณะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาทรัพย์แล้วเบียดบัง ทรัพย์นั้นเป็นของตนโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗

- ๓. ๒๒๓๔/๒๕๖๗ จำเลยเป็นพนักงานของรัฐหรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ทำ หน้าที่หัวหน้างานการเงินและบัญชีของคณะศึกษาศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้คณะศึกษาศาสตร์ดำเนินโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยจัดสรร งบประมาณให้คณะศึกษาศาสตร์ การทำโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีหลาย โครงการโดยเสนอโครงการผ่านบุคคลต่าง ๆ เพื่อกลับกรองและตรวจสอบ รวมทั้ง ผ่านจำเลยซึ่งเป็นหัวหน้างานการเงินและบัญชีในการตรวจสอบผู้รับผิดชอบโครงการลง ชื่อเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากโดยมอบพันธะให้จำเลยเบิกถอนเงินและรับเงินจาก ธนาคารมาดำเนินโครงการ ต่อมามีการตรวจสอบพฤติการณ์ของจำเลยพบว่ากรณี การเบิกเงินงบประมาณไปใช้ในโครงการแล้วมีเงินคงเหลือและไม่ส่งเงินคงเหลือคืน และกรณีจำเลยเบิกเงินงบประมาณแล้วแต่ยังไม่มีการอนุมัติโครงการ กรณีหลังจำเลย ยอมรับกับคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า จำเลยเบิกเงินงบประมาณโดยยังไม่มี การอนุมัติโครงการ จำเลยอ้างว่าโครงการเก่าปรับตัวเลขเพื่อจะขอเบิกเงิน งบประมาณ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงดำเนินการสอบข้อเท็จจริง จำเลยรับว่า การเบิกเงินงบประมาณโดยโครงการยังไม่ได้รับการอนุมัติ เป็นการนำโครงการเดิมมา ปรับแต่งงบประมาณ รวมทั้งเงินงบประมาณที่เบิกอยู่ที่จำเลย และจำเลยอ้างว่านำเงิน ไปช่วยพี่สาว การกระทำของจำเลยจึงเป็นการเบียดบังยกเอาเงินของผู้เสียหายไป อันเป็นการกระทำความผิด
- จำเลยเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ม. ผู้เสียหาย ที่ได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างให้เป็น พนักงานจึงถือไม่ได้ว่าเป็นข้าราชการ อีกทั้งคำสั่งหรือคำตอบแทนพนักงานใน สถาบันอุดมศึกษาก็มิใช่เงินเดือนอันมีที่มาจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนใน สถาบันอุดมศึกษา เมื่อจำเลยเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยหรือพนักงานใน สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมิใช่ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและไม่ได้รับเงินเดือน จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบกับไม่มีกฎหมาย หรือข้อบังคับใดกำหนดให้พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเจ้าพนักงาน จำเลยจึงไม่อยู่ ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และศาลไม่อาจลงโทษจำเลยใน ฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๗ แต่เมื่อทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเบียดบังทรัพย์สินของผู้เสียหายไปในฐานะ บุคคลธรรมดาซึ่งโจทก์ได้บรรยายฟ้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของ ความผิดฐานยกยกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ ไว้แล้ว ศาลย่อมมี อำนาจลงโทษจำเลยในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ วรรคแรก

๐ **ฎ.๗๒๖/๒๕๖๓** จำเลยมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของสำนักงานทางหลวง แต่ไม่มีหน้าที่ในการรับเงินรายได้ใด ๆ แม้ต่อมาหัวหน้าของจำเลยจะได้ออกบันทึกให้จำเลยมีหน้าที่รับเงินได้ด้วย แต่ก็บันทึกที่ไม่ได้ออกโดยอาศัยกฎหมายใด ๆ ในการให้อำนาจแก่หัวหน้าจำเลย บันทึกดังกล่าวเป็นเพียงการออกแนวทางปฏิบัติให้สะดวกต่อการทำงานเท่านั้น เมื่อจำเลยเบียดบังเงินที่ได้รับมา จึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ เป็นการกระทำความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินของผู้เสียหายซึ่งเป็นหน่วยงานของทางราชการ การที่จำเลยเป็นเจ้าพนักงาน แต่กลับกระทำความผิดอาญาต่อหน่วยงานราชการที่ตนสังกัดอยู่ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามมาตรา ๑๕๗

๐ **ฎ.๓๐๓๑/๒๕๑๗** จำเลยได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการทำหน้าที่เหรียญกษาปณ์ จึงมีวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเงินดังกล่าวนี้หาได้มุ่งหมายใช้จ่ายในทางราชการไม่ แต่เป็นการใช้จ่ายในทางช่วยเหลือข้าราชการเป็นการส่วนตัว อันเป็นกิจการพิเศษซึ่งไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดกำหนดไว้และการที่จำเลยมีหน้าที่รักษาและรับจ่ายเงินนี้ก็โดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทำหน้าที่เหรียญกษาปณ์ซึ่งการแต่งตั้งนี้ก็ต้องอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไม่ต้องอาศัยฐานะที่จำเลยเป็นเสมียนตราจังหวัดหรือเป็นข้าราชการในบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด การที่จำเลยปฏิบัติหน้าที่นี้จึงมิใช่เป็นการที่เจ้าพนักงานปฏิบัติราชการตามตำแหน่งหน้าที่ราชการเมื่อจำเลยเบียดบังยกยอกเงินดังกล่าวไป จึงถือไม่ได้ว่าเบียดบังยกยอกไปในฐานะเจ้าพนักงาน คงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ เท่านั้น

๐ **ฎ. ๕๑๔/๒๕๖๖** จำเลยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการดูแลรักษาเงินของสำนักงานการเกษตรจังหวัด รวมทั้งการอนุมัติอนุญาตให้ข้าราชการเดินทางไปราชการในราชอาณาจักร อนุมัติให้เบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ การที่จำเลยใช้อำนาจในตำแหน่งสั่งการให้ผู้บังคับบัญชาขออนุมัติยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการที่ไม่ได้จริง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการที่ไม่ได้ไปจริง เพื่อเป็นค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มที่จ่ายเกินความจริง จำเลยเป็นผู้อนุมัติและสั่งจ่ายเช็คโดยไม่ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก ซึ่งผิดระเบียบ ให้ผู้บังคับบัญชานำเช็คเรียกเก็บเงินแล้วนำเงินให้จำเลยหรือนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยและจำเลยสั่งให้ผู้บังคับบัญชาทำใบสำคัญส่งให้เงินยืมอันเป็นเท็จ แม้การเบิกจ่ายเงินจะมีเจ้าหน้าที่อื่นดูแลตั้งแต่จำเลยอ้างมากในฎีกา แต่จำเลยในฐานะเป็นหัวหน้าส่วนราชการก็ยังจะมีหน้าที่จัดการและรักษาเงินดังกล่าวด้วย การกระทำของจำเลยดังนี้จะจัดเป็นวิธีการในการเบียดบังเอาเงินที่จำเลยมีหน้าที่ต้องจัดการและรักษาเพื่อให้เงินมาอยู่ในความครอบครองของจำเลยแล้วจำเลยเบียดบังเอาเงินดังกล่าวไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการทุจริต เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ และการสั่งการและการดำเนินการโดยมิชอบดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายต่อรัฐและผู้เสียหายซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ด้วย

๐ **ฎ.๒๑๗๔/๒๕๖๙** จำเลยเป็นเจ้าพนักงาน มีคำสั่งกองกำกับการตำรวจภูธรที่จำเลยสั่งกักกำหนดให้จำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างซ่อมแซมสถานที่ราชการ และมีหน้าที่จำหน่ายแบบแปลนการก่อสร้าง เขียนใบเสร็จรับเงินเสนอรองผู้กำกับ การตำรวจภูธรชั้นสังกัดลงชื่อเป็นผู้รับเงินและนำเงินที่จำหน่ายแบบแปลนการก่อสร้างได้ส่งมอบแก่ผู้รับบัญชีของกองกำกับการเพื่อส่งเป็นรายได้ของแผ่นดินต่อไป จำเลยมิได้นำเงินที่จำหน่ายแบบแปลนการก่อสร้างได้จำนวน ๗,๖๐๐ บาท ส่งเป็นรายได้ของแผ่นดินตามระเบียบจนพนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบพบและแนะนำให้จำเลยนำเงินจำนวนดังกล่าวส่งคลังจำเลยจึงปฏิบัติตามพฤติการณ์เช่นนี้ ถือได้ว่าจำเลยละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และเบียดบังเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของตนโดยทุจริตเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๑๔๗,๑๕๗,๑๕๘ แต่เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๑๔๗ซึ่งเป็นบทเฉพาะของมาตรา๑๕๗แล้วการกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๑๕๗ ซึ่งเป็นบททั่วไปอีก

○ ฎ.๓๑๓/๒๕๒๖ หนังสือคำสั่งเงินพิมพ์ ๒ ครั้ง ครั้งแรกระบุจำนวนเงิน ๓๕๐,๐๐๙ บาท ครั้งที่ 2 จำนวนเงิน ๓๗๐,๐๐๙ บาท ผู้พิมพ์ผิดทำลายต้นฉบับและสำเนาฉบับกัน แล้วนำเสนอจำเลยซึ่งเป็นสมุห์บัญชีประจำกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดลงชื่อโดยมิได้ตรวจสอบว่าต้นฉบับกับสำเนาตรงกันหรือไม่ เป็นเหตุให้เงินเกินอยู่ที่จำเลย ๒๐,๐๐๐ บาท ตรวจไม่พบว่าเป็นเงินประเภทใดและเกิดการผิดพลาดด้วยเหตุใด รุ่งขึ้นได้รายงานให้รองผู้กำกับการตำรวจภูธรทราบ แต่ไม่ได้นำเงินเก็บไว้ในเซฟ ผิดระเบียบของทางราชการจำเลยไม่แจ้งให้พนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่มาตรวจนับตัวเงินให้ทราบว่ามีเงินเกินบัญชีอยู่ที่จำเลย แต่แจ้งให้ทราบในวันที่มาตรวจสอบบัญชี เมื่อจำเลยเก็บเงินไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงานโดยไม่ปรากฏว่าได้เอาเงินนั้นไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยมิชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นแต่อย่างใด จึงไม่พอพียงว่าจำเลยเบียดบังเงินนั้นเป็นของตนโดยทุจริต ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗

○ ฎ.๖๐๕/๒๕๑๑ จำเลยเป็นเสมียนตราจังหวัดมีหน้าที่รับจ่ายและเก็บรักษาเงินของราชการส่วนจังหวัดและราชการส่วนอื่นๆ. โดยเจตนาทุจริตเบียดบังยกยอกเงินที่ตนรับไว้ในตำแหน่งหน้าที่เป็นประโยชน์ส่วนตน ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗. ไม่ใช่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑.และเมื่อเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๗ แล้ว ก็เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ อีก. (ม. ๑๕๑ เป็นเรื่องและผู้กระทำผิดมิได้อำพาศพที่ดูแลในหน้าที่ไว้เป็นประโยชน์หรือเอาตัวทรัพย์สินนั้นเสีย หากแต่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นหาประโยชน์อื่นนอกเหนือจากการเอาทรัพย์สินนั้น)

○

○ ฎ.๒๔๒๓-๒๔๒๔/๒๕๔๑ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำเอกสารออกข้อความลงในเอกสาร ดูแลรักษาเอกสารเกี่ยวกับการเงินและบัญชี ควบคุมดูแลเงินและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงินทุกประเภทของโรงเรียน พ. จำเลยได้กรอกข้อความและลงลายมือชื่อของข้าราชการหลายคนในสัญญารับรองการยืมเงินว่า บุคคลเหล่านั้นยืมเงินค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในกิจการของโรงเรียนอันเป็นความเท็จ และปลอมลายมือชื่อของผู้อำนวยการโรงเรียนว่าเป็นผู้อนุมัติให้ยืมเงิน อีกทั้งปลอมสัญญารับรองการยืมเงินของบุคคลดังกล่าวโดยเพิ่มเติมข้อความหรือแก้ไขตัวเลขให้สูงขึ้น แล้วเบียดบังเงินส่วนนั้นไปเป็นของตนโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ และ ๑๔๗ แต่การที่จำเลยปลอมและใช้เอกสารปลอมก็โดยเจตนาที่จะใช้เป็นหลักฐานในการเบียดบังเงินเป็นของตนการที่จำเลยเบียดบังเงินแต่ละครั้งจึงเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามมาตรา ๑๔๗อันเป็นบทหนักที่สุดตามมาตรา ๙๐

○ ฎ.๔๔๑๓/๒๕๔๖ ขณะเกิดเหตุจำเลยรับราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๔ รักษาการในตำแหน่งเสมียนตราอำเภอไทยเจริญ มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชี รวมทั้งการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้นำส่งและจัดเก็บสำเนาใบเสร็จรับเงินไว้ เงินที่จำเลยจัดเก็บดังกล่าวจำเลยมีหน้าที่นำส่งจังหวัดยโสธรเป็นรายได้แผ่นดิน

○ หากยังไม่นำส่งจำเลยต้องนำรายการที่รับไว้ดังกล่าวลงในรายงานคงเหลือประจำวัน แล้วนำเงินส่งมอบแก่คณะกรรมการเก็บรักษาเงินเพื่อนำเข้าเก็บในตู้เงินรับเงิน จำเลยรับเงินค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ แต่จำเลยไม่ได้นำส่งเงินดังกล่าวแก่จังหวัดยโสธรเป็นรายได้ของแผ่นดินตามระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลังของส่วนราชการ พ.ศ.๒๕๒๐ และจำเลยนำสำเนาใบเสร็จรับเงินฉบับต้นตัว ซึ่งต้นฉบับออกให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยเจริญเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๖ มาแก้ไขข้อความจากเดิมที่มีข้อความว่า ได้รับเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทยเจริญเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่จำนวน ๑,๘๗๐.๑๘ บาท เป็นข้อความว่า ได้รับเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบลค่าไม่เป็นค่าธรรมเนียมการพนันเพิ่มจำนวน ๔๐ บาท ผลการตรวจสอบปรากฏว่าจำเลยไม่จัดส่งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่รับมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งห้าแห่งดังกล่าวแก่จังหวัดยโสธร จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานทำเอกสารอันเป็นเท็จ แต่การทำเอกสารอันเป็นเท็จดังกล่าวเพื่อให้สมเหตุผลการยกยอกทรัพย์สินถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาเดียวคือเป็นเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์สิน จึงเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์สิน

- ฎ.๒๑๕/๒๕๑๘ จำเลยเป็นพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย มีหน้าที่รับเงินรายได้ต่างๆ ของการรถไฟฯ ได้รับเงินรายได้ไว้จำนวนหนึ่ง แล้วไม่นำส่งตามกำหนดเวลาที่มิระเบียบวางไว้โดยได้ให้ อ. ยืมเงินจำนวนนี้ไป ต่อมา อ. หนีไป จำเลยจึงรับใช้เงินดังกล่าวให้จนครบ ดังนี้ กรณีจึงเป็นเรื่องที่จำเลยนำเงินที่จำเลยมีหน้าที่รักษาไว้ไปให้ผู้อื่นยืมใช้ก่อนถือได้ว่าเป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นโดยมีเจตนาทุจริตตั้งแต่เวลาที่จำเลยให้ผู้อื่นยืมไป การใช้เงินคืนในภายหลังเพียงเป็นเหตุบรรเทาโทษเท่านั้นและเมื่อพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๑๔ มาตรา ๑๘ บัญญัติให้พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา จึงถือได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗

- ฎ.๓๑๑/๒๕๒๔ จำเลยเป็นครูใหญ่โรงเรียนอนุบาล กรอกราชการเพิ่มเติมในใบสำคัญจ่ายค่าอาหารเลี้ยงนักเรียน มีจำนวนสูงกว่าหลักฐานการเบิกเงินของแม่ครัว เนื่องจากการที่จำเลยสั่งซื้ออาหารเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอรับประทาน เป็นการกรอกเพิ่มขึ้นเพื่อให้จำนวนเงินตรงกับที่จ่ายไปจึงทำให้ได้มีเจตนาทุจริตคิดเบียดบังเอาเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นไม่ และไม่เป็นการทำเอกสารเท็จหรือรับรองข้อความอันเป็นเท็จอันจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗, ๑๖๒ (เพราะกรอกไปตามเท่าที่จ่ายจริง ไม่ได้แต่งตัวเลข)

เจ้าพนักงานกรโชกทรัพย์

(ม.๑๔๘)

- **ลักษณะความผิด** — เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น
- **ข้อสังเกต**
 - ๑. อาจเป็นความผิดฐานกรโชกตามมาตรา ๓๓๗ อีกบทหนึ่ง หากมีการขู่ว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ฯลฯ จะจับไปขัง ทำให้เป็นอันตรายต่อเสรีภาพของผู้ถูกข่มขู่
 - ๒. รูปแบบของการกระทำตามมาตรานี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการอาศัยความเป็นเจ้าพนักงานแล้วใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยการบังคับให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์มาให้ เช่น แกล้งจับ หรือแกล้งค้นผู้ที่มีได้กระทำความผิดแล้วบังคับจะเอาเงิน (ฎ. ๓๖๗๙/๒๕๒๙) แต่หากเป็นการกระทำตามหน้าที่ เช่น จับตามหน้าที่ ซึ่งผู้ถูกจับได้กระทำความผิดจริง แล้วมีการเรียกเงินเพื่อปล่อยตัว ก็จะไม่ผิดตามมาตรานี้ แต่ผิดมาตรา ๑๔๙, ๑๕๗

- ๓. แม้ไม่มีการบังคับ เพียงแต่ตั้งใจให้เงินก็เป็นความผิดได้ เช่น จำเลยเป็นพนักงานตรวจสอบภาษีร้านค้า แจ้งผู้เสียหายว่าถูกตรวจสอบภาษีแล้วยุ่งยากและเสียเงินมาก ถ้าเอาเงินให้จำเลย ๔,๐๐๐ บาท ก็ไม่มีเรื่องอะไร เป็นการจงใจให้ขามอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินแล้ว (ฎ. ๑๖๖๓/๒๕๑๓)
- ๔. ในกรณีมีผู้ร่วมกระทำผิด หากผู้ร่วมกระทำผิดคนใดคนหนึ่งไม่ใช่เจ้าพนักงานแล้วร่วมมือกับเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เช่น ร่วมมือกับตำรวจในการเกลี้ยจับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดและเรียกเอาเงิน ผู้ร่วมกระทำผิดคนนั้นรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน (ฎ. ๑๒๓๐/๒๕๑๐)
- ๕. เมื่อเป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ แล้วก็เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ด้วย แต่ปรับบทมาตรานี้ซึ่งเป็นบทเฉพาะมาตราเดียว

- ฎ. ๗๒๐/๒๕๑๒ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะปฏิบัติหน้าที่เวรตำรวจจราจร. ได้สั่งให้ผู้เสียหายซึ่งขับรถยนต์บรรทุกผ้าฝืนกฎจราจรหยุดรถเพื่อตรวจใบอนุญาตขับขี่. แล้วภายหลังเรียกเงินจากผู้เสียหาย. เช่นนี้ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๘. เพราะมิได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ. แต่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๙ ฐานเจ้าพนักงานเรียกรับทรัพย์สินโดยมิชอบ. และฐานเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ตามมาตรา ๑๕๗ ด้วย

- ฎ. ๖๒๗๙/๒๕๒๙ การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ซึ่งเป็นนายตรวจสรรพสามิตได้ไปที่ร้านค้าสุราของผู้เสียหายซึ่งอยู่นอกเขตท้องที่ที่ตนได้รับมอบหมายให้ไปตรวจ และไปหลังเวลาราชการโดยเรียกผู้เสียหายออกจากร้านมาพบที่รถยนต์แล้วพูดว่าจะจับสุราของผู้เสียหายไปนั้นก็ต้องถือว่าเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ หากเป็นการกระทำส่วนตัวและไม่เมื่อจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ร่วมกันเรียกร้องให้ผู้เสียหายจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนเพื่อจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ จะไม่จับทั้งที่ไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายทำผิดกฎหมายอย่างไรนั้น ย่อมเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๘ แล้ว ส่วนที่พวกจำเลยพูดกับผู้เสียหายว่าถ้าไม่จ่ายเงินจะจับสุราที่ร้านค้าของผู้เสียหายและจะจับเดือนละ ๒ ครั้งโดยได้ความว่าก่อนเกิดเหตุพวกของจำเลยได้มาขู่เอาเงินไปแล้ว ๒ ครั้งและผู้เสียหายพูดต่อรองไม่ให้จับเพราะกลัวลูกค้าจะเข้าใจผิดว่าขายสุราผิดกฎหมายแล้วผู้เสียหายจ่ายเงินให้พวกจำเลยไปนั้นเป็นการจ่ายเงินให้ไปด้วยความกลัวที่เกิดจากถูกพวกจำเลยขู่เข็ญว่าจะเกลี้ยจับสุราในร้านนั้นเองมิใช่ผู้เสียหายจะไม่มัวเหตุต้องกลัวเพราะไม่ได้มีสุราผิดกฎหมายการกระทำของพวกจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗.

- ๐ ฏ. ๓๑๒๓/๒๕๖๔ การที่จำเลยบอกผู้เสียหายว่า ผู้เสียหายกระทำความผิดที่มีอัตราโทษหนักต้องจำคุกหลายปีและมีโทษปรับเป็นเงินหลายแสนบาท จำเลยสามารถช่วยเหลือผู้เสียหายให้ไม่ต้องรับโทษหนักและจะดำเนินคดีผู้เสียหายในความผิดที่มีอัตราโทษน้อย แต่ผู้เสียหายต้องชำระเงินให้แก่จำเลย ๒๐,๐๐๐ บาท มิใช่การขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อเสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายถูกเจ้าพนักงานจับกุมดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายอยู่แล้วในความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งการจับกุมดำเนินคดีดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย จำเลยเพียงแต่บอกให้ผู้เสียหายทราบถึงโทษทัณฑ์ที่จะได้รับตามกฎหมาย และการเรียกเงินของจำเลยก็เพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีมิให้ผู้เสียหายได้รับโทษหนัก ซึ่งหากผู้เสียหายไม่ให้เงินตามที่จำเลยเรียกร้องก็ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป การที่จำเลยขู่เข็ญผู้เสียหายต่อไปว่า **จำเลยจะมาตรวจสอบที่ร้านค้าของผู้เสียหายทุกเดือนและหากพบการกระทำความผิดก็จะดำเนินคดีกับผู้เสียหาย** แต่หากผู้เสียหายชำระเงินให้แก่จำเลยทุกเดือน เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท จำเลยจะไม่มาตรวจสอบร้านค้าของผู้เสียหาย ก็มีใช่การขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อเสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายเช่นกัน เพราะผู้เสียหายจะถูกดำเนินคดีตามที่จำเลยอ้างก็ต่อเมื่อมีการตรวจสอบร้านค้าของผู้เสียหายแล้วพบว่ามีการกระทำความผิดจริง การเรียกเงินของจำเลยเป็นเพียงเพื่อไม่ให้มีการตรวจสอบร้านค้าของผู้เสียหายเท่านั้น จำเลยมิได้ข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีกับผู้เสียหายแม้ไม่พบการกระทำความผิด เมื่อการกระทำของจำเลยมิใช่เป็นการขู่เข็ญ คำฟ้องของโจทก์จึงขาดองค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานกรรโชกตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๗ วรรคหนึ่ง ฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามมาตรา ๓๓๗ จึงไม่มีประเด็นมาตรา ๑๔๘ นี้ อย่างไรก็ตามแม้คำพูดของจำเลยจะมีลักษณะเป็นการจูงใจให้ผู้เสียหายมอบเงินให้อันน่าจะนำไปตาม ฏ. ๑๖๖๓/๒๕๖๓ แต่จำเลยก็กระทำการตามหน้าที่ในการตรวจสอบ จึงไม่น่าจะผิดมาตรา ๑๔๘ แต่จำเลยอาจต้องรับผิดตามมาตรา ๑๔๙)

เจ้าพนักงานเรียกรับสินบน

(มาตรา ๑๔๙)

- ๐ **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงาน ฯลฯ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่
- ๐ **ข้อสังเกต**
 - ๐ (๑) ข้อแตกต่างระหว่างมาตรา ๑๔๘ และมาตรา ๑๔๙ คือ มาตรา ๑๔๙ เริ่มจากมีการใช้ตำแหน่งโดยชอบแล้วกลับทุจริตเรียกรับสินบน (ฏ.๕๙๓/๒๕๐๕) เช่น จับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด ต่อมาทราบว่าผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแต่กลับเรียกรับเงินเพื่อปล่อยตัว (ฏ. ๗๒๐/๒๕๑๒)
 - ๐ (๒) ไม่ว่าจะเรียกหรือไม่ได้เรียก หรือมีการเสนอให้เอง เจ้าพนักงานเพียงแต่รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ก็ผิด
 - ๐ (๓) ถ้าราษฎรให้สินบนเพื่อให้เจ้าพนักงานกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ราษฎรมีความผิดตามมาตรา ๑๔๔ และไม่ผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานรับสินบนตามมาตรา ๑๔๙ นี้อีก (ฏ.๔๓๕/๒๕๒๐) แต่ถ้าราษฎรร่วมมือกับเจ้าพนักงานในการรับสินบนจะผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน (ฏ.๑๕๘๖/๒๕๓๐)
 - ๐ (๔) หากราษฎรให้สินบนเจ้าพนักงาน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำ **อันชอบด้วยหน้าที่** หรือเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน ราษฎรไม่มีความผิดฐานให้สินบนตามมาตรา ๑๔๔ แต่เจ้าพนักงานมีความผิดตามมาตรา ๑๔๙ นี้

- (๕) หากมิใช่เป็นการเรียกหรือรับไว้เพื่อกระทำการอย่างใดโดยเฉพาะเจาะจง ไม่ผิดตามมาตรา ๑๔๔ วรรค ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่น รับของขวัญวันปีใหม่จากประชาชนที่ขับรถผ่านหรือเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไป
- (๖) หากการเรียกรับทรัพย์สินของเจ้าพนักงานมีลักษณะเป็นการข่มขู่ ชื่นใจ ชูเชิญ ก็ยังผิดข้อหากรรโชก (ม.๓๓๗) ด้วย เช่น ชูเอาเงินจากผู้เสียหายเพื่อละเว้นไม่จับกุมจนผู้เสียหายยอมให้เงิน ผิดมาตรา ๑๕๗, ๑๕๘ และกรรโชก มาตรา ๓๓๗ โดยลงโทษมาตรา ๑๕๘ อันเป็นบทเฉพาะ (ฎ.๓๔๗๐/๒๕๕๓)
- (๗) ประโยชน์ที่เรียกอาจเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีใช้เงินก็ได้ เช่น ให้ช่วยจ่ายเป็นค่าอาหารให้แทน (ฎ.๔๑๐/๒๕๒๔)
- (๘) การเรียกค่าธรรมเนียมเกินกว่าที่ต้องเสีย เป็นการเรียกโดยมิชอบ (ฎ.๗๕๑-๗๖๕/๒๕๐๐)
- (๑๐) เรียกรับเงินค่าธรรมเนียมแล้วเอาส่วนที่เกินไว้สำหรับตนเองโดยมิชอบ เพื่อกระทำการในตำแหน่งหน้าที่ ผิดมาตรา ๑๕๗ และ ๑๕๘ ลงโทษมาตรา ๑๕๘ อันเป็นบทเฉพาะ (ฎ.๑๕๓๒/๒๕๕๓)
- (๑๑) ต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่แล้วเรียกรับเงินหรือประโยชน์เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่นั้น ดังนั้นหากเป็นข้าราชการแต่ไม่มีหน้าที่ในการออกข้อสอบแล้วเรียกรับเงินก็ไม่ผิดมาตรา ๑๕๘ (ฎ.๕๑๔/๒๕๓๖)
- (๑๒) ความผิดสำเร็จเมื่อมีการเรียก แม้จะยังไม่ได้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่เรียกก็ตาม (ฎ.๑๒๔๖/๒๕๑๐)

◦ ฎ.๒๑๖๕/๒๕๖๑ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานรับเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท จาก ป. ในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือให้ ป. ไม่ต้องถูกย้ายออกจากจังหวัดขอนแก่น การกระทำของจำเลยจึงครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๔ แม้ภายหลังจำเลยจะไม่กระทำการใดในตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือ ป. หรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่วันที่จำเลยรับเงินดังกล่าวแล้ว

◦ ฎ.๕๑๔/๒๕๓๖ การที่จำเลยที่ ๑ ได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการใหม่ จึงไม่อาจถือว่าระหว่างเวลาที่ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนนั้น จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจ การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่เรียกรับเงินจาก ป. กับพวก เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการกระทำในขณะจำเลยที่ ๑ ไม่มีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗ ไม่ครบองค์ประกอบของความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๔ จำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิดตามกฎหมายมาตราดังกล่าว

๖.๒๕๔๘/๒๕๔๘ จำเลยมีหน้าที่จัดเจ้าหน้าที่สำนักงานตำรวจกองตำรวจน้ำไปตรวจสอบว่า เรือบรรทุกน้ำมันเชื้อเพลิงได้เดินทางไปถึงน้ำมันน้ำเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรด้วยความเรียบร้อย โดยมีน้ำมันเชื้อเพลิงครบตามจำนวนที่ได้รับมาจากคลังน้ำมันหรือไม่ เมื่อเห็นว่าเรียบร้อยดีแล้วก็จะลงลายมือชื่อในใบกำกับการขนส่งน้ำมันดีเซล หลังจากนั้นเรือดังกล่าวจึงสามารถถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงที่ขนส่งได้ การตรวจสอบการขนส่งน้ำมันดีเซลในโครงการน้ำมันสีเขียวเพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบจำหน่ายในราชอาณาจักร หรือน้ำมันดังกล่าวกลับเข้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักร จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างหนึ่งไม่ว่าในประการสมควรหรือความผิด ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจนำเดินทางไปกับเรือบรรทุกน้ำมันไปจนถึงน้ำมันน้ำเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิรับเงินค่าใช้จ่าใดๆ จากผู้ประกอบการจำหน่ายน้ำมันดีเซล การที่จำเลยรับเงินแล้วส่งการให้เจ้าพนักงานตำรวจกองตำรวจน้ำเดินทางไปกับเรือบรรทุกน้ำมันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แม้จะนำเงินมาจ่ายเป็นค่าเบี่ยเลี้ยงพิเศษให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจกองตำรวจน้ำที่เดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในเรือบรรทุกน้ำมันก็ตาม ก็เป็นการรับทรัพย์สินเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง **ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่** การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง **ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่** ตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๙ เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๙ ซึ่งเป็นบทเฉพาะแล้ว กรณีนี้จึงไม่ต้องปรับความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ที่เป็น

๖.๓๕๙/๒๕๔๗ จำเลยทั้งสองตรวจรับงานโครงการก่อสร้างฝายน้ำล้นคอนกรีตเสริมเหล็กบ้านหนองบัวเงิน และมีกรวางฎีกาเบิกจ่ายเงินให้แก่ทั้งหุ้นส่วนจำกัด น. แล้วก่อนที่จำเลยทั้งสองจะเรียกเงินจากผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงมิใช่เป็นการเรียกทรัพย์สินสำหรับตนเองเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๙ แต่การที่จำเลยทั้งสองตรวจรับงานโครงการก่อสร้างฝายน้ำล้นคอนกรีตเสริมเหล็กบ้านหนองบัวเงินเรียบร้อยแล้วกลับมามหาหลวงผู้เสียหายว่ายังไม่ได้ตรวจรับงานดังกล่าวเพื่อเรียกเงินจากผู้เสียหาย ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗

๖. ๒๑๔๕๔-๒๑๔๖๐/๒๕๔๕ แม้ว่าผู้คัดค้านที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๔ จะให้เงินแก่เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจูงใจให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่จับกุมกรณีเมื่อมีผู้ใช้รถบรรทุกติดสติ๊กเกอร์ซึ่งผู้คัดค้านที่ ๒ จัดทำขนส่งสินค้ามีน้ำหนักเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดจริงก็ตาม การกระทำของผู้คัดค้านที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๔ ก็คงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๙ อันเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงาน มิใช่ความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานตำรวจในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๙, ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖

๖. ๑๕๔๐๘/๒๕๔๓ จำเลยทั้งสองเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบท่าเรือและลอยเรือประมงพาณิชย์ในเขตอ่าวไทยตาม พ.ร.บ.รักษาความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เรียกเงินจากผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายวางแผงขายสลากกินแบ่งรัฐบาลมาพริตโดยละเว้นไม่กระทำการในตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้เสียหาย โดยมีชอบด้วยหน้าที่และโดยทุจริต การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๙ จำเลยที่ ๒ เป็นลูกจ้างประจำซึ่งไม่ใช่ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งด้วยการแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะให้ถือเป็นเจ้าพนักงาน จำเลยที่ ๒ จึงไม่ใช่เจ้าพนักงานตามกฎหมาย คงโทษจำเลยที่ ๒ ได้แต่เพียงในฐานะผู้สนับสนุน ตาม ป.อ. มาตรา ๘๖

๖.๓๕๗๐/๒๕๔๓ จำเลยทั้งสามเป็นเจ้าพนักงานตำรวจตำแหน่งลูกแถว กองกำกับ การอารักขาและรักษาความปลอดภัย กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดอาญา เมื่อได้พบและกล่าวหาว่าผู้เสียหายให้ที่พักอาศัยแก่คนต่างด้าวโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฯ จึงไม่ใช่การลั่นแกล้งกล่าวหาว่าผู้เสียหายกระทำความผิดอาญาโดยไม่มีมูลความผิด การที่จำเลยทั้งสามปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยชอบแล้ว กลับไม่จับกุมแต่ผู้

การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ แต่การที่จำเลยทั้งสามผู้เชิญเรียกเงินจากผู้เสียหายภายหลัง เช่นนี้ย่อมเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับทรัพย์สินในตำแหน่งโดยมิชอบด้วยหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙

จำเลยทั้งสามร่วมกันผู้เชิญเรียกเงินจากผู้เสียหาย เพื่อที่จะละเว้นไม่จับกุมผู้เสียหายไปดำเนินคดี จนผู้เสียหายกล่าวว่าถูกจับกุมอันจะเป็นอันตรายต่อเสรีภาพของตน จึงยอมจะให้เงินแก่จำเลยทั้งสามนั้นเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบททั่วไปและฐานการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗ วรรคแรก ด้วย หนี้เป็นเหตุเมื่อเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ แล้วจะ ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๓๓๗ ด้วยไม่ เพียงแต่เมื่อเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ ซึ่งเป็นบทเฉพาะแล้วก็ไม่จำเป็นต้องปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบททั่วไปอีกเท่านั้น

๐ **ฎ. ๓๐๙/๒๕๕๑** คืบเกิดเหตุจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานร่วมกันใช้จำเลยที่ ๑ ซึ่งมีใช้เจ้าพนักงานตำรวจให้แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อเป็นเครื่องมือให้ไปเรียกเก็บเงินจากบรรดาคนขับรถยนต์บรรทุกที่แล่นผ่านไปมาไม่เลือกกว่าคนขับรถนั้นจะได้กระทำ ความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ โดยจำเลยที่ ๑ เข้าไปพูดกับคนขับรถว่า "ตามธรรมเนียม" คนขับรถนั้นแม้ไม่ได้กระทำความผิดก็ต้องจำใจ จ่ายเงินให้จำเลยที่ ๑ ด้วยความเกรงกลัวต่ออำนาจในการเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ การกระทำของ จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ดังกล่าวเป็นการร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจเพื่อให้คนขับรถยนต์บรรทุกมอบเงินให้แก่จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพวกของจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๘ แล้วและหากรถยนต์บรรทุกคันใดมีการกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมายถ้า จำเลยที่ ๑ เรียกเอาเงินจากคนขับรถได้แล้ว จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ก็จะ ไม่ทำการจับกุมการ กระทำของจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๔ ดังกล่าวย่อมเป็น การร่วมกันเรียกและรับเงินจากคนขับรถยนต์บรรทุกสำหรับตนเอง

๐ โดยมีขอบเพื่อไม่กระทำการในตำแหน่งคือไม่จับกุมตามหน้าที่ อันเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ แต่คืบเกิดเหตุมีการ เรียกเก็บเงินหลายครั้งหลายหนจากบรรดาคนขับรถหลาย ๆ คนดังนี้ เมื่อโจทก์รวมการกระทำเหล่านี้ไว้ในฟ้องข้อเดียวกันโดยถือเป็นการ กระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท คือผิดทั้งประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๑๔๘ และ ๑๔๙ จึงต้องบังคับให้เป็นไปตามคำขอของ โจทก์ ซึ่งแต่ละบทมาตรามีโทษเท่ากัน และเมื่อผิดตามบทเฉพาะเช่นนี้ แล้วก็ไม่จำเป็นต้องปรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ อันเป็นบททั่วไปอีก

๐ **ฎ. ๕๑๔/๒๕๖๖** จำเลยรับราชการในตำแหน่งสหกรณ์อำเภอได้รับ แต่งตั้งจากคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร ส. ให้เป็น กรรมการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบคัดเลือกพนักงานบัญชี เพื่อบรรจุเข้าทำงานในสหกรณ์การเกษตร ส.สหกรณ์การเกษตร ส. เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากไม่ใช่หน่วยงานในกรมส่งเสริม สหกรณ์ที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบโดยตรงและมีของ คณะกรรมการสหกรณ์ดังกล่าวก็ไม่มีระเบียบของทางราชการว่า ให้ทำได้และจำเลยจะต้องปฏิบัติตาม ทั้งการเป็นกรรมการสอบก็ ไม่ใช่หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานสหกรณ์อำเภอตาม ระเบียบที่วางไว้ แม้จำเลยจะได้เรียกเอาเงินเพื่อช่วยเหลือให้ นางสาวอ.สอบได้และได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ก็มีใช้เป็นเจ้า พนักงานกระทำการในตำแหน่ง จำเลยไม่มีความผิดฐานเป็นเจ้า พนักงานเรียกรับทรัพย์สินโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่ กระทำอย่างใดในตำแหน่ง

เจ้าพนักงานเรียกหรือรับประโยชน์ก่อนรับตำแหน่ง

(มาตรา ๑๕๐)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น
- **ข้อสังเกต**
- - หากรับประโยชน์ไว้แล้ว แต่ต่อมาไม่ได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น เท่ากับไม่มีโอกาสได้กระทำการดังกล่าวในตำแหน่ง และก็ไม่ถือว่าเป็นการลงมือกระทำความผิด จึงไม่เป็นการพยายามกระทำความผิด (อ.จิตติ)

เจ้าพนักงานหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่

(มาตรา ๑๕๑)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ ชื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใดๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ ฯลฯ หรือเจ้าของทรัพย์สินนั้น
- **ข้อสังเกต**
- (๑) ความผิดฐานนี้มีได้เอาทรัพย์สินที่อยู่ในหน้าที่ของตนไปเป็นประโยชน์ส่วนตนซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๗ หากแต่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนที่มีเกี่ยวกับทรัพย์สินอันใดอันหนึ่งหาผลประโยชน์นอกเหนือจากการเอาทรัพย์สินนั้น เช่น เอาพระราชการไปรับส่งคนโดยสารโดยเรียกเก็บค่าโดยสาร หรือเอาทรัพย์สินของราชการไปใช้ส่วนตัวจนเสียหายแล้วให้ราชการออกเงินซ่อม หรือมีหน้าที่ซื้อของแต่ของที่ซื้อใช้การไม่ได้เพราะไม่ได้คุณภาพโดยเห็นแก่ส่วนลต หรือการจัดซื้อจัดจ้างที่ตนเองมีหน้าที่แล้วหาผลประโยชน์จากการนั้น (ฎ.๗๗๖๘/๒๕๕๘)

- ๐ ๒. ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการกระทำตามที่ระบุ หากมิได้เป็นหรือเคยมีหน้าที่นั้นแต่ขณะกระทำพ้นจากหน้าที่นั้นไปแล้วก็ไม่ได้มีความผิดตามมาตรา

- ๐ ๓.๑๖๗/๒๕๖๔ จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมอ มีอำนาจสั่งอนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล กับมีอำนาจในการอนุมัติสั่งซื้อสิ่งของขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมอให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ ส่วนการซื้อการจ้างโดยวิธีตกลงราคาคดีนี้ ทางใต้สวนได้ความว่า จำเลยที่ ๑ เป็นผู้เสนอรายงานขอจ้างติดตั้งสัญญาณจราจรภายในหมู่บ้านตามโครงการติดตั้งสัญญาณจราจรภายในหมู่บ้านโดยวิธีตกลงราคาพร้อมรายชื่อคณะกรรมการตรวจการจ้างต่อจำเลยที่ ๒ เพื่อให้ความเห็นชอบ ซึ่งจำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบตามที่จำเลยที่ ๑ เสนอ เห็นได้ว่า จำเลยที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องเพียงเป็นผู้อนุมัติเห็นชอบตามที่จำเลยที่ ๑ เสนอมาเท่านั้น ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการซื้อทรัพย์สินใด ๆ การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม)

- ๐ ๓.๑๖๘/๒๕๖๖ ขณะเกิดเหตุจำเลยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งเกษตรจังหวัดสุรินทร์ สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร จึงเป็นหัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่จัดการดูแลรักษาเงินของสำนักงานการเกษตรจังหวัดสุรินทร์ การอนุมัติการให้ปฏิบัติราชการแทน หรือการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมทั้งการอนุมัติอนุญาตให้ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดเดินทางไปราชการในราชอาณาจักร อนุมัติให้เบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ อนุมัติให้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลนอกเขตจังหวัดที่ตั้งสำนักงาน หรือเป็นการใช้ข้ามคืนของข้าราชการและลูกจ้างในสังกัด การสั่งให้ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดปฏิบัติงานนอกเวลาและการอนุมัติให้เบิกจ่ายค่าทำการนอกเวลาได้ตามสิทธิ รวมทั้งการอนุมัติสัญญาการยืมเงินหรือการของข้าราชการในสังกัดที่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- ๐ การที่จำเลยใช้อำนาจในตำแหน่งสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขออนุมัติยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการที่ไม่ได้จ่ายจริง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการที่ไม่ได้ไปจริง เพื่อเป็นค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มที่จ่ายเกินความจริง จำเลยเป็นผู้อนุมัติและสั่งจ่ายเช็คโดยไม่ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก ซึ่งผิดระเบียบ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเช็คเรียกเก็บเงินแล้วนำเงินไปจ่ายหรือนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยและจำเลยสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำใบสำคัญส่งใช้เงินยืม อันเป็นเท็จ แม้การเบิกจ่ายเงินจะมีเจ้าหน้าที่อื่นดูแลตั้งที่จำเลยอ้างมาในฎีกา แต่จำเลยในฐานะเป็นหัวหน้าส่วนราชการก็ยังคงมีหน้าที่จัดการและรักษาเงินดังกล่าวด้วย การกระทำของจำเลยดังวินิจฉัยข้างต้นเป็นวิธีการในการเบียดบังเอาเงินที่จำเลยมีหน้าที่ต้องจัดการและรักษาเพื่อไปให้เงินมาอยู่ในความครอบครองของจำเลยแล้วจำเลยเบียดบังเอาเงินดังกล่าวไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการทุจริต เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และการสั่งการและการดำเนินการโดยมิชอบดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายต่อรัฐและผู้เสียหายจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ด้วย

เจ้าพนักงานเข้ามีส่วนได้เสียในกิจการ (มาตรา ๑๕๒)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น
- ข้อสังเกต
- (๑) เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานเข้าไปมีส่วนได้เสียในกิจการที่ตนมีหน้าที่นั้นกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นคนหรือรัฐก็ตาม เช่น ไปเข้าหุ้นกับผู้อื่นทำกิจการค้ากำไรแล้วนำของจากกิจการนั้นมาขายให้กับรัฐโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่ดูแลกิจการของรัฐนั้น
- (๒) ความผิดสำเร็จเมื่อเข้าไปมีส่วนได้เสียเพื่อหาประโยชน์แม้ว่าต่อมาจะขาดทุนและไม่ได้รับประโยชน์เลย
- (๓) หากมีเจตนาทุจริต ก็ต้องบทความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ด้วย

◦ **ฎ.๗๗๖/๒๕๕๐** ผู้ที่จะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ จะต้องเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใดเข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น เมื่อปรากฏว่าในการจัดซื้อดินถมพร้อมบดอัดแน่นจากห้างหุ้นส่วนจำกัด ข. นั้น เทศบาลได้ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบของทางราชการและราคาที่ตกลงซื้อก็ต่ำกว่าราคาที่เทศบาลตั้งงบประมาณไว้ แสดงว่าการจัดซื้อดังกล่าวจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิด จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ข. ก็ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สมยอมสมรู้

◦ **ฎ.๗๗๖/๒๕๕๐** จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าพนักงานดำรงตำแหน่งปลัดสุขาภิบาลโคกโพธิ์ ได้รับแต่งตั้งจากสุขาภิบาลโคกโพธิ์ผู้ว่าจ้างให้เป็นผู้ตรวจงานจ้างเหมาขุดลอกทางระบายน้ำในเขตสุขาภิบาลโคกโพธิ์ มีหน้าที่จัดการดูแลตรวจสอบ และควบคุมผู้รับจ้างให้ทำงานขุดลอกทางระบายน้ำให้ถูกต้องตามแบบแผนและระเบียบของทางราชการให้แล้วเสร็จตามสัญญา ได้เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองเนื่องด้วยกิจการดังกล่าว โดยเข้าเป็นผู้รับจ้างเหมาขุดลอกทางระบายน้ำดังกล่าวจากสุขาภิบาลโคกโพธิ์ผู้ว่าจ้างเสียเอง โดยใช้ชื่อว่านายสงครม ยี่สุนแก้วทำงานดังกล่าวจนแล้วเสร็จและเบิกเงินค่าจ้างไปเรียบร้อยแล้วตามสัญญา เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท ซึ่งเกินกว่าจำนวนเงินที่จ่ายไปจริง ความจริงแล้วจำเลยใช้คนงานของสุขาภิบาลโคกโพธิ์เป็นคนทำงาน โดยจ่ายค่าจ้างให้คนงาน ๗ คน คนละ ๒๗๐ บาท เป็นเงิน ๑,๘๙๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๑,๕๐๐ บาท จำเลยนำไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวอันเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สุขาภิบาลโคกโพธิ์และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๒, ๑๕๗

- ฎ. ๘๘๒๓/๒๕๕๙ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๒ ไม่มียกเว้นประกอบของความผิดหรือมูลเหตุซึ่งใจว่า อันเป็นการเสียหายแก่รัฐหรือเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกส้มเขียวหวานปลอดโรค "การจัดทำแปลงสาธิตระบบการให้น้ำเหนือผิวดิน" โดยดำเนินการตามขั้นตอนของทางราชการตั้งแต่เริ่มจนแล้วเสร็จ ไม่ปรากฏว่ามีขั้นตอนใดที่กระทำโดยฝ่าฝืนระเบียบหรือมีระเบียบห้ามไว้ในขั้นตอนของการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการตรวจรับและการติดตั้งก็ไม่ปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับเกิดขึ้น แต่พื้นที่แปลงสาธิตเป็นของ ส. ภริยาของจำเลย แม้การจัดหาที่ดินแปลงสาธิตจะเป็นดังที่จำเลยอ้างว่าเกษตรอำเภอแม่วงก์เป็นผู้จัดหาที่ดินและเกษตรกรได้รับประโยชน์จากแปลงสาธิตก็ตาม จำเลยก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบของตนได้ เพราะเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของผู้มีตำแหน่งหน้าที่และมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด การนำที่ดินของ ส. มาดำเนินการโดยมีการนำวัสดุอุปกรณ์และกิ่งพันธุ์ส้มเขียวหวานปลอดโรคมาลงในที่ดิน ที่ดินของ ส. ย่อมได้รับประโยชน์อยู่ในตัวโดยปริยาย เมื่อจำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่กำกับดูแลกิจการโครงการดังกล่าว ถือว่าจำเลยเข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับภริยาตนเนื่องด้วยกิจการนั้น จำเลยจึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 152

- ฎ. ๗๗๗๖/๒๕๕๐ จำเลยที่ ๑ เป็นปลัดสุขาภิบาลได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากสุขาภิบาลให้เป็นผู้ตรวจงานจ้างในการจ้างเหมาขุดลอกและล้างทางระบายน้ำในเขตสุขาภิบาล จำเลยที่ ๑ ได้เข้าดำเนินการขุดลอกและล้างทางระบายน้ำโดยใช้แรงงานของสุขาภิบาลทำงานให้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้มีหน้าที่จัดการและดูแลกิจการของสุขาภิบาล เมื่อจำเลยที่ ๑ เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองและผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการดังกล่าวโดยจ่ายค่าจ้างคนงานเพียง ๑,๗๕๐ บาท แต่เบิกเงินค่าจ้างตามสัญญาไป ๒,๙๐๐ บาท เป็นเหตุให้สุขาภิบาลได้รับความเสียหาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒, ๑๕๗ อันเป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามมาตรา ๑๕๒ ซึ่งเป็นบทหนัก จำเลยทั้งสองซึ่งเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างทำหลักฐานใบตรวจรับงานจ้างเสนอประธานกรรมการสุขาภิบาลว่าผู้รับจ้างได้ก่อสร้างถนนลาดยางแบบ ๒ ชั้น เสร็จเรียบร้อยและถูกต้องตามสัญญาแล้ว เห็นควรเบิกจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้าง ทั้ง ๆ ที่จำเลยทั้งสองไม่ได้ตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้าง จึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอันเป็นการผิดระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๒๘ แม้ว่า การตรวจการก่อสร้างถนนลาดยางจะต้องอาศัยผู้มีความรู้เป็นพิเศษเนื่องจากมองดูด้วยตาจะไม่สามารถรู้ได้ว่าการลาดยาง ๑ ชั้น หรือ ๒ ชั้น แต่ถ้า จำเลยทั้งสองออกไปควบคุมดูแลและเอาใจใส่ในการตรวจสอบตามขั้นตอนก็ย่อมสามารถให้ผู้รับจ้างปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญาและแบบแปลนได้ การที่ปล่อยให้ผู้รับจ้างก่อสร้างถนนโดยลาดยางเพียงชั้นเดียว เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเป็นเหตุให้สุขาภิบาลอนุมัติให้จ่ายค่าจ้างแก่ผู้รับจ้างไปมากกว่าปริมาณของงาน ที่ได้รับ จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

เจ้าพนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่ายตามหน้าที่ (มาตรา ๑๕๓)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น
- **ข้อสังเกต**
 - (๑) ต้องเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการจ่ายทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินประเภทใด เช่น เป็นเสมียนตรวจปล่อยสินค้าได้ปล่อยสินค้าที่ยังไม่ได้เสียภาษี
 - (๒) ต้องมีมูลเหตุจริงใจว่า “เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ดังนั้น หากตรวจปล่อยไปโดยประมาทเลินเล่อ ก็จะไม่ผิดตามมาตรา นี้ ดังนั้น จะผิดมาตรา ๑๕๗ อีกบทหนึ่งด้วย

- **ฎ. ๑๑๗๔๑/๒๕๕๗** จำเลยจ่ายเงินจำนวน ๒๖๐,๖๗๕ บาท เป็นค่าพันธุ์ปลาและวัสดุการเกษตรเกินกว่าที่ควรจ่ายจำนวน ๑๔๖,๕๐๐๐ บาท เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองและผู้อื่น จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๓ ซึ่งความผิดตามมาตรานี้ ผู้กระทำความผิดจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นก็เป็นความผิดสำเร็จแล้วโดยไม่ต้องคำนึงว่าการจ่ายทรัพย์สินนั้นต้องทำให้ทรัพย์สินนั้นสูญหายจึงจะเป็นความผิด เพราะความผิดตามมาตรานี้ต้องการลงโทษเพียงแก่ผู้มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สินจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่ายเท่านั้น ไม่ได้คำนึงว่าหน้าที่จ่ายทรัพย์สินนั้นต้องระงับลงไปด้วย ฉะนั้น แม้จำเลยจะชำระหนี้ด้วยเช็ค และผู้รับเช็คยังไม่ได้นำเช็คไปเรียกเก็บเงินเนื่องจากถูกเรียกทวงคืนก่อนการกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY](#)

เจ้าพนักงานเรียกเก็บภาษีไม่ถูกต้อง (มาตรา ๑๕๔)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่หรือแสดงตนว่ามีหน้าที่เรียกเก็บหรือตรวจสอบภาษี ค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นใด โดยทุจริตเรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บเงินหรือค่าธรรมเนียมนั้น หรือกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ต้องเสียหรือเสียน้อยกว่าที่ต้องเสีย
- **ข้อสังเกต**
- (๑) เจ้าพนักงานตามมาตรานี้อาจเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ หรือไม่มีหน้าที่ แต่แสดงว่าตนมีหน้าที่แล้วทำการเรียกเก็บหรือไม่เรียกเก็บ ๆ จึงไม่จำเป็นว่าต้องเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่โดยตรงเท่านั้น
- (๒) หากแนะนำให้ทำถูกต้องจะได้ไม่ต้องเสียภาษีเกินกว่าที่ต้องเสีย จะไม่ผิดตามมาตรานี้เพราะเป็นการแนะนำให้เสียภาษีถูกต้อง
- (๓) ความผิดตามมาตรานี้อาจเกี่ยวพันกับการรับสินบนเพื่อให้ผู้ให้สินบนไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยลง

เจ้าพนักงานทุจริตในการกำหนดราคาทรัพย์สินเพื่อเรียกเก็บภาษี (มาตรา ๑๕๕)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่กำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้าเพื่อเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม ได้กระทำโดยทุจริตในการกำหนดราคาทรัพย์สินเพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมไม่ต้องเสียหรือเสียน้อยลงไปกว่าที่ต้องเสีย
- **ข้อสังเกต**
- (๑) ความผิดในมาตรานี้ต่างจากมาตรา ๑๕๔ ตรงที่เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดราคาทรัพย์สิน โดยอาจจะเรียกเก็บภาษีจากราคาทรัพย์สินนั้นด้วยหรือไม่ก็ได้
- (๒) มาตรานี้ผู้กระทำต้องมีเจตนาทุจริตด้วย

เจ้าพนักงานทำบัญชีเท็จเกี่ยวกับการเสียภาษี

(มาตรา ๑๕๖)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี โดยทุจริต ได้แนะนำ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อให้มีการละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จ แก้ไข ซ่อนเร้น ทำหลักฐานในการลงบัญชีอันเป็นผลให้การเสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมไม่ต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่ควรเสีย
- **ข้อสังเกต**
- เป็นความผิดเฉพาะเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี เช่น เจ้าพนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เจ้าพนักงานสรรพสามิต เจ้าพนักงานศุลกากร ได้กระทำการทุจริตในหน้าที่ของตนเกี่ยวกับเรื่องการเสียภาษี ดังนั้น เพียงแต่แนะนำให้ลงบัญชีอันเป็นเท็จเพื่อให้เสียภาษีน้อยลง ก็เป็นความผิดแล้ว โดยไม่ต้องรอผล

เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

(มาตรา ๑๕๗)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ โดยมีมูลเหตุชักจูงใจ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด
- **ข้อสังเกต**
- ๑. ความเสียหายไม่จำกัดเฉพาะในเรื่องทรัพย์สินเท่านั้น แต่อาจรวมถึงชื่อเสียง เสรีภาพก็ได้ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจจับคนโดยไม่แจ้งข้อหา แต่นำไปทรมานและควบคุมตัวไว้ จับตัวผู้ต้องหาใส่กุญแจมือพาเดินผ่านชุมชนเพื่อให้อาย มีใช้เพื่อป้องกันมิให้หลบหนี หรือเจ้าพนักงานตำรวจปล่อยผู้ต้องกักขังแล้วนำผู้อื่นมาแทน
- ๒. ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ เช่น คำสั่งของผู้ที่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้จำเลยปฏิบัติเป็นคำสั่งที่ไม่มีอำนาจ จำเลยจึงไม่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกระทำการนั้น เมื่อจำเลยรับเงินค่าดูสิ่งปลูกสร้างของเทศบาลซึ่งมีใช้หน้าที่ของจำเลยแล้วเบียดบังเอาไว้ จึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๗ , ๑๕๗ และ ๑๖๑ แต่เป็นการยกยอกกรรมตามมาตรา ๓๕๒ (ฎ.๓๖๘๐/๒๕๓๑)

◦ **ฎ. ๒๖๒/๒๕๔๓** ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จำเลยมีหน้าที่รายงานและให้ความเห็นในการขอลาออกของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ แต่จำเลยไม่มีหน้าที่ในการทำหนังสือขอลาออก จำเลยปลอมหนังสือขอลาออกของผู้เสียหายและใช้เอกสารปลอมดังกล่าว จึงไม่ใช้การปฏิบัติหน้าที่ ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (แต่ผิด มาตรา ๒๖๔, ๒๖๘)

◦ **ฎ. ๔๖๓๙/๒๕๖๖** จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตรึม ซึ่งมีได้มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลและประสานงานโครงการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ จำเลยที่ ๑ ดำเนินการให้มีการตั้งฎีกาเบิกเงินงบประมาณตามที่ได้รับอนุมัติจากนายวิรัช โดยให้จำเลยที่ ๒ นางวรารณ และนางปริญญ์ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ทำใบตรวจรับพัสดุว่าผู้ขายส่งมอบบั้งไฟและผู้รับจ้างส่งมอบงานจ้างเหมากวนดนตรีกลองยาวนำขบวนแห่ ถูกต้องและครบถ้วนอันเป็นความเท็จ จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้บังคับบัญชา มีอำนาจเหนือซึ่งสามารถให้ดุลยให้โทษแก่จำเลยที่ ๒ นางวรารณ

◦ และนางปริญญ์ พุดจาวจะเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตนเองเพื่อเร่งรัดให้จำเลยที่ ๒ นางวรารณ และนางปริญญ์จัดทำใบตรวจรับพัสดุว่าผู้ขายส่งมอบบั้งไฟ ตามบันทึกตกลงซื้อคุณภาพถูกต้องครบถ้วน ความจริงผู้ขายมิได้ส่งมอบบั้งไฟและผู้รับจ้างมิได้ส่งมอบงานจ้างเหมากวนดนตรีกลองยาวนำขบวนแห่ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการสนับสนุนให้จำเลยที่ ๒ นางวรารณ และนางปริญญ์กระทำความผิดดังกล่าวก่อนหรือขณะกระทำความผิด และเมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ นางวรารณ และนางปริญญ์เป็นเจ้าพนักงานร่วมกัน รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ และรับรองเป็นหลักฐานว่าตนได้กระทำการอย่างใดขึ้นหรือว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จนั้นเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗(เดิม) , ๑๖๒ (๑) (๔) การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงครบองค์ประกอบความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนให้จำเลยที่ ๒ นางวรารณ และนางปริญญ์เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลตรึม และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ทำให้จำเลยที่ ๑ ได้ประโยชน์จากเงินงบประมาณในการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟที่ไม่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

◦ **ฎ. ๓๕๐๙/๒๕๕๙** จำเลยซึ่งเป็นพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องบริษัท ส. และ ป. ที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโจทก์ ทั้งที่หนังสือพิมพ์ ด. ซึ่งบริษัท ส. เป็นเจ้าของและ ป. เป็นบรรณาธิการ ลงข้อความในหนังสือพิมพ์เป็นความเท็จ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ เป็นการใช้ดุลพินิจที่มีได้อยู่บนรากฐานของความสมเหตุสมผล แต่เป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ จึงเกินล้าออกนอกของเขตของความชอบด้วยกฎหมาย และในฐานะที่จำเลยเป็นข้าราชการอัยการชั้นสูง จำเลยย่อมทราบดีถึงเกณฑ์วินัยจรรยาบรรณความผิดของพนักงานอัยการ การใช้ดุลพินิจผิดกฎหมายในกรณีนี้ จำเลยเห็นได้อยู่ในตัวแล้วว่าเป็นการมิชอบและมีเจตนาเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหาย อีกทั้งเพื่อจะช่วยเหลือบริษัท ส. และ ป. มิให้ต้องโทษจากการกระทำความผิดของตนอีกด้วย จำเลยจึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคหนึ่ง

๐ **ฎ.๗๔๙/๒๕๔๗** จำเลยที่ ๑ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจนับคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย จำเลยที่ ๑ จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน จำเลยที่ ๑ ได้หยิบบัตรเลือกตั้งใส่ในซองที่สวมใส่แล้วเดินออกไปยังจุดนัดพบกับ ต. เพื่อให้ ต. ต่อจากนั้นได้กลับมายังที่หน่วยเลือกตั้ง จนเวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา จำเลยที่ ๑ ขออนุญาตออกไปทำธุระข้างนอกและไปหา ต. กับพวกรวม ๓ คน แล้วนำบัตรเลือกตั้งกลับมายังหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นจำเลยที่ ๑ ได้ล้วงเอาบัตรเลือกตั้งจากในซองออกมาใส่กล่องบัตรดี บัตรเลือกตั้งทุกแผ่นมีการกากบาทเครื่องหมายไว้แล้ว การกระทำของจำเลยที่ ๑ ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยที่ ๑ ได้กระทำการโดยมีเจตนาที่จะมิให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้บัตรเลือกตั้งเสียหายไม่อาจนำไปใช้การได้อีก อันถือได้ว่าเป็นการทำให้ผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งครั้งนั้นได้รับความเสียหาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗

๐

๐ **ฎ. ๔๔๓๖/๒๕๖๒** จำเลยเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจจะอนุญาตให้โจทก์ลาหรือไม่ก็ได้ แต่การใช้ดุลยพินิจต้องอยู่บนรากฐานของความสมเหตุสมผลที่วิญญูชนทั่วไปยอมรับได้ว่ามิใช่เป็นการใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจ เมื่อปรากฏว่าจำเลยเคยมีปัญหาไม่พอใจกับโจทก์มาก่อน และเมื่อโจทก์ยื่นใบลากิจล่วงหน้าตามระเบียบ และภายหลังโจทก์ก็ได้ยื่นใบลาป่วยแทนใบลากิจที่จำเลยมีคำสั่งไม่อนุญาตไปก่อนแล้ว จำเลยจึงเกษียณคำสั่งคาดโทษโจทก์ว่า เป็นการลาเท็จ เพื่อหาเหตุตั้งคณะกรรมการสอบสวนการลาของโจทก์อันเป็นการหาเหตุลงโทษทางวินัยโจทก์ แม้ภายหลัง อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เขต ๘ จะพิจารณายกเลิกคำสั่งดังกล่าว แต่โจทก์ก็ยังมิได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนปกติ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการก่อความเสียหายแก่โจทก์และเป็นการใช้ดุลยพินิจที่ไม่อยู่บนรากฐานของความสมเหตุสมผล เป็นการใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจ ถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ อันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗

เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต (มาตรา ๑๕๗)

- ๐ **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต
- ๐ **ข้อสังเกต**
- ๐ (๑) นอกจากเป็นเรื่องเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เช่นเดียวกับความผิดในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแล้ว ข้อแตกต่างที่สำคัญคือ มีมูลเหตุชักจูงใจที่ต้องเป็นกรกระทำโดยทุจริต เช่น ทำตัวพิมพ์รูปพรรณสัตรีพาทนะตามหน้าที่แต่เรียกเก็บเงินเกินอัตราโดยมิได้มีการข่มขืนใจ จึงไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๔๘ และเมื่อไม่ได้เรียกเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ก็ไม่ผิดมาตรา ๑๔๔ แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามมาตรา ๑๕๗ (ฎ.๖๓๘/๒๕๐๘) หรือ เจ้าพนักงานตำรวจยิงคนตายแล้วขัดขวางมิให้มีการลงประจำวันเพื่อช่วยตนเอง (ฎ.๗๑๗/๒๕๑๑) หรือเจ้าพนักงานตำรวจเปลี่ยนตัวผู้ต้องหาที่ควบคุมไว้ นอกจากผิดมาตรานี้แล้วยังผิดมาตรา ๑๔๑ ด้วย (ฎ. ๒๘๖๑/๒๕๒๒) หรือเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมาตั้งแต่ถนนยังไม่เสร็จเพื่อไม่ต้องส่งเงินคืนคลังและไม่ดำเนินการให้ผู้รับเหมาทำงานให้เสร็จตามสัญญา เป็นการทุจริตให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ (ฎ.๗๑๗/๒๕๑๑)

○ **ฎ. ๙๓๑/๒๕๖๒** จำเลยบอกให้ ล. ลงลายมือชื่อแทน ท. ได้ ล. จึงปลอมลายมือชื่อ ท. ลงในคำร้องขอประกัน แล้วจำเลยร่วมกับ ล. ขอประกันตัว อ. ผู้ต้องหาในคดีอาญาโดยใช้โฉนดที่ดินของ ท. เป็นหลักทรัพย์ เสนอต่อพนักงานอัยการ จ. จนพนักงานอัยการ จ. อนุญาตให้ประกันตัว อ. ได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันทำเอกสารปลอมกระทรวงหนึ่ง และฐานใช้เอกสารปลอมอีกกระทรวงหนึ่งและการที่จำเลยเป็นพนักงานสอบสวนมีหน้าที่เสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการอนุญาตให้ประกัน อ. ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า ล. ปลอมลายมือชื่อ ท. ผู้ขอประกัน จำเลยก็ยังเสนอความเห็นว่าควรให้ประกัน อ. ทั้งจำเลยยังรับทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการให้ อ. ได้รับประกันตัวไป การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และ มาตรา ๒๐๑ ด้วย

○

○ **ฎ. ๙๒๙/๒๕๖๗** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๙ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันว่าด้วยการสอบสวนและให้อาบันที่เอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนจะอ้างว่าได้ทำบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหาใหม่แล้วของเดิมไม่สำคัญ หรือผู้ให้ถ้อยคำไม่ประสงค์จะใช้ของเดิมจึงไม่นำเข้าร่วมสำนวนไว้หาได้ไม่ การที่จำเลยที่ ๑ เอาไปเสียซึ่งคำให้การฉบับเดิมของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหาซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาไว้ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๘ นั้น ก็โดยเจตนาเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาให้ต้องโทษ ซึ่งเป็นการกระทำการในตำแหน่งพนักงานสอบสวนโดยมิชอบอันเป็นความผิด ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๒๐๐ วรรคแรกด้วย การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดกรรมเดียวกัน

○

เจ้าพนักงานทำให้เสียทรัพย์ที่อยู่ในหน้าที่ของตน (มาตรา ๑๕๘)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด อันเป็นหน้าที่ของตนที่จะปกครองรักษาไว้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการเช่นนั้น
- **ข้อสังเกต**
 - (๑) เป็นความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาทุจริต
 - (๒) การทำให้เสียหาย หรือ ทำลาย มีลักษณะเช่นเดียวกับการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์
 - (๓) การเอาไปเสียตามมาตรานี้อาจเป็นการเอาไปชั่วคราว ไม่ถึงกับเป็นการตัดกรรมสิทธิ์ซึ่งต่างจากมาตรา ๑๕๗ เช่น เสมียนศาลมีหน้าที่เก็บรักษาสำนวน ได้รับแต่งตั้งให้ปลดเผาสำนวนได้ฉีกเอาแฟ้มบัญชีการในสำนวนไป แม้ไม่ปรากฏว่านำไปใช้ทุจริต ก็มี ความผิดตามมาตรา ๑๕๘ (ฎ. ๑๔๘๕/๒๕๑๗) เจ้าหน้าที่รับหนังสือคัดค้านการรังวัดที่ดินแล้วไม่นำเสนอผู้บังคับบัญชาตามชั้นตอน มี ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ และ ๑๕๘ ลงโทษตามมาตรา ๑๕๘ ซึ่งเป็นบทเฉพาะ (ฎ. ๓๕๓๖/๒๕๕๖)

○ **ฎ.๓๕๕/๒๕๒๒** จำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลปกครองรักษาไว้โดยตลอดภัยซึ่งเอกสารราชการ และเอกสารสิทธิทั้งปวงอันเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของประชาชน จำเลยได้ลักลอบเอาเอกสารซึ่งจำเลยมีหน้าที่ดูแลรักษาออกจากตู้เก็บเอกสารไปบางฉบับแล้วนำไปให้ ส. หมายความตรวจดูนอกสถานที่ราชการ และจำเลยได้ปลอมเอกสารนั้นเช่นนั้นเห็นได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดรวมทั้งแก่ทางราชการด้วยแล้ว จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริตเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ด้วย (นอกจากจะผิดตามมาตรา 158 และ มาตรา 266 แล้ว)

○ **ฎ.๓๒๙/๒๕๓๗** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๙ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันว่าด้วยการสอบสวนและให้อาบันทึกเอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนจะอ้างว่าได้ทำบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหาใหม่แล้วของเดิมไม่สำคัญ หรือผู้ให้ถ้อยคำไม่ประสงค์จะใช้ของเดิมจึงไม่นำเข้าร่วมสำนวนไว้หาได้ไม่ การที่จำเลยที่ ๑ เอาไปเสียซึ่งคำให้การฉบับเดิมของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหาซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาไว้ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๕ นั้น ก็โดยเจตนาเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาให้ต้องโทษ ซึ่งเป็นการกระทำการในตำแหน่งพนักงานสอบสวนโดยมิชอบอันเป็นความผิด ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗, ๒๐๐ วรรคแรกด้วย การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดกรรมเดียวกัน

○

เจ้าพนักงานทำให้ตราหรือเครื่องหมายที่ประทับไว้เสียหาย (มาตรา ๑๕๙)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแล รักษาทรัพย์สิน หรือเอกสารใด กระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดย ถอน ทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาสິงนั้น
- **ข้อสังเกต**
 - (๑) การประทับหรือหมายไว้ที่ทรัพย์สิน อาจกระทำกับทรัพย์สินใดทรัพย์สินหนึ่งซึ่งรวมอยู่กับทรัพย์สินอื่น ๆ โดยให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินอื่น ๆ นั้นด้วย เช่น ถูที่รวมใส่ทรัพย์สินหลาย ๆ สิ่ง หรือการยึดบ้านใช้กุญแจหรือเชือกคล้องไว้แล้วประทับตราหรือเครื่องหมายไว้ที่ประตู แสดงการยึดเพื่อรักษาทรัพย์สินทั้งหมดที่อยู่ในบ้านนั้น และรวมถึงการเซ็นชื่อกำกับไว้ที่รอยผนึกของใส่เอกสารด้วย
 - (๒) เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ดูแลอาจเป็นคนละคนกับเจ้าพนักงานที่ทำเครื่องหมายก็ได้
 - (๓) การทำลาย หรือทำให้เสียหายดังกล่าวต้องเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วย

เจ้าพนักงานใช้ดวงตราหรือรอยตราโดยมิชอบ

มาตรา ๑๖๐

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาหรือใช้ดวงตราหรือรอยตราของราชการหรือของผู้อื่น กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่โดยใช้ดวงตราหรือรอยตรานั้น หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย
- **ตัวอย่าง** การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานป่าไม้กระทำการยอมให้น้องชายจำเลยนำดวงตราประทับไม้ประจำตัวจำเลยไปกระทำการตรอยตราดังกล่าว เป็นการกระทำความผิดด้วยหน้าที่จำเลยยอมเสี่ยงเห็นผลเสียหายของการกระทำนั้นได้ และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว จำเลยจะอ้างว่ากระทำไปโดยสุจริตหรือกระทำไปโดยความสำคัญผิดหาได้ไม่ (ฎ. ๓๘๖๕/๒๕๕๒)

เจ้าพนักงานปลอมเอกสารในหน้าที่ของตน

(มาตรา ๑๖๑)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำเอกสาร กรอกข้อความลงในเอกสารหรือดูแลรักษาเอกสาร กระทำการปลอมเอกสารโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น
- **ข้อสังเกต**
- (๑) เจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๖๑ มีหน้าที่ทำเอกสาร แต่ไม่มีอำนาจทำ แล้วไปทำเอกสาร เช่น มีหน้าที่กรอกข้อความในเอกสาร แต่ไม่มีอำนาจไปลงลายมือชื่อในเอกสารให้บุคคลภายนอกดูแล้วเข้าใจว่าเป็นเอกสารที่ออกโดยผู้มีอำนาจ
- **ตัวอย่าง** — ปลัดอำเภอไม่มีอำนาจเป็นนายทะเบียนเป็น ลงลายมือชื่อตนเองออกใบอนุญาต เป็นความผิดตามมาตรา ๑๖๑ (ฎ. ๖๓๕/๒๕๐๗) ปลอมลายมือชื่อนายอำเภอในแบบสำรวจเพื่อออก น.ส. ๓ (ฎ. ๓๓๒/๒๕๒๗) เจ้าพนักงานบันทึกการจับกุมโดยลงลายมือชื่อไว้พร้อมลายมือชื่อของผู้ต้องหา ต่อมาไปเขียนเพิ่มเติมว่าสอบถามผู้ต้องหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา ซึ่งไม่เป็นความจริง เป็นการปลอมเอกสารขึ้นบางส่วนโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่ (ฎ. ๑๗๙๗/๒๕๓๖)
-

- ๐ **ฎ. ๕๒๕๘/๒๕๕๘** การที่จำเลยกระทำการปลอมเอกสารใบรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษของการที่ทำการไปรษณีย์พิษณุโลก ด้วยการกรอกข้อความให้ปรากฏว่าเป็นการรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษว่าได้ส่งไปตามหน่วยราชการต่าง ๆ แล้วอันเป็นเท็จ นั้น ตามใบรับฝากไปรษณีย์ในประเทศ รวม ๗ ฉบับ ด้านบนมีข้อความระบุว่า ผู้ฝากส่งเป็นผู้กรอกข้อความ เมื่อผู้ฝากส่งกรอกข้อความแล้วได้นำส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ เพื่อนำของเอกสารนั้นซึ่งน้ำหนักและดำเนินการต่อโดยการกรอกข้อความในส่วนด้านล่างที่มีข้อความระบุว่า เจ้าหน้าที่เป็นผู้กรอกข้อความซึ่งหมายถึงเจ้าพนักงานไปรษณีย์ผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำเอกสารดังกล่าวซึ่งเป็นเอกสารของการที่ทำการไปรษณีย์พิษณุโลก ดังนั้น การที่จำเลยกระทำการปลอมเอกสารดังกล่าว โดยจำเลยมีหน้าที่ตามคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบล ผ. เพียงเป็นผู้ปลดและผู้นำส่งประกาศประกวดราคาจ้างเหมาของผู้เสียหาย จำเลยจึงไม่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดทำเอกสารใบรับฝากส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษดังกล่าว การที่จำเลยปลอมเอกสารดังกล่าว จึงไม่ถือว่ากระทำโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น ไม่เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๑

- ๐ **ฎ. ๒๖๕/๒๕๕๓** การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจสอบและรวบรวมคะแนนในการสอบแข่งขัน ได้ทำการตั้งโปรแกรมส่งเครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์คะแนนลงในกระดาษคำตอบและบันทึกคะแนนลงแบบบันทึกข้อมูลซึ่งเป็นเอกสารราชการของกองบัญชาการศึกษารวมตำรวจ ตามความต้องการของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานและมีหน้าที่ทำ และกรอกข้อความลงในเอกสารดังกล่าว ทำการแก้ไขเพิ่มเติมคะแนนลงในเอกสารดังกล่าวโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้นและการแก้ไขคะแนนดังกล่าวเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงโดยเป็นการกระทำโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษารวมตำรวจ กรรมการตรวจสอบ ผู้เข้าสอบและประชาชน การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ และ ๒๖๕ การที่จำเลยที่ ๑ มอบกระดาษคำตอบซึ่งตรวจแล้วและแบบบันทึกข้อมูลให้แก่กรรมการตรวจสอบไปดำเนินการต่อไปในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษารวมตำรวจ ผู้เข้าสอบและประชาชน จึงมีความผิดฐานใช้หรืออ้างเอกสารปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๘ วรรคแรกประกอบด้วยมาตรา ๒๖๕ และเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษารวมตำรวจ ผู้เข้าสอบและประชาชนและปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ด้วย

- (๒) หากเจ้าพนักงานมีอำนาจในการทำเอกสารนั้น คือ สามารถลงนามออกเอกสารนั้นได้ แต่เอกสารผิดไปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นการออกเอกสารเท็จ ไม่ใช่ปลอมเอกสาร เช่นนายทะเบียนราษฎรออกใบมรณบัตรเท็จ ไม่ผิดมาตรานี้แต่ผิดมาตรา ๑๖๒ (ฎ.๒๒๔๕/๒๕๑๕) แต่หากเจ้าพนักงานที่มีอำนาจในการทำเอกสารได้ทำเอกสารเสร็จเรียบร้อยตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วแก้ไขเอกสารให้ผิดไปจากข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการปลอมเอกสาร (ฎ. ๒๓๘๘/๒๕๖๗)
- ฎ. ๑๕๓๒/๒๕๕๓ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่ดินเรียกรับเงินจากผู้จดทะเบียนซื้อขายที่ดินเป็นจำนวนเกินกว่าค่าธรรมเนียมตามปกติแล้วหนึ่งเฉลี่ย แสดงโดยชัดแจ้งว่าจำเลยมีเจตนาเรียกรับหรือรับเอาเงินส่วนที่เกินไว้สำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการในตำแหน่ง จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๔
- จำเลยพร้อมที่จะเสนอเรื่องราวของจดทะเบียนขายที่ดินระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายต่อเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินเพื่อดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ แต่จำเลยกลับละเว้นไม่ดำเนินการนับแต่วันดังกล่าวเป็นต้นมา ดังนั้น ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ จึงเป็นความผิดกรณีเดียวกับความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๔ เมื่อปรับบทลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๔ อันเป็นบทเฉพาะแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับบทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ อันเป็นบททั่วไปอีก
- เมื่อจำเลยได้กรอกข้อความลงในใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) ตามความเป็นจริง ตรงตามเจตนาของผู้ซื้อผู้ขายที่ดินทุกประการ และตราประทับของกระทรวงมหาดไทยก็ถูกต้อง เพียงแต่ยังไม่ใส่ลายมือชื่อ นายอำเภอและยังมิได้ลงวันที่และเดือนที่ออกใบแทนฯ เท่านั้น เอกสารดังกล่าว จึงมิใช่เอกสารที่จำเลยจัดทำขึ้นโดยมีเจตนาจะลอกเลียนแบบหรือปลอมเอกสาร ต้นฉบับ ๆ หนึ่งฉบับใด เป็นเพียงแต่เอกสารยังลงรายการไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ ตามระเบียบของทางราชการเท่านั้น และการที่นายอำเภอในฐานะเป็น เจ้าพนักงานที่ดินยังมิได้ลงชื่อรับรองเอกสารกับการที่ยังมิได้ลงวันที่เดือนปี ที่ออกเอกสาร ก็ไม่มีเหตุที่จะทำให้ผู้พบเห็นเอกสารจะหลงเชื่อว่าเป็น เอกสารที่ถูกต้องแท้จริงที่ทางราชการออกให้ไปได้ การกระทำของจำเลย ไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานปลอมเอกสารจึงไม่เป็นความผิดฐาน ปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ ประกอบด้วยมาตรา ๒๖๖ (๑)
-

เจ้าพนักงานรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ (มาตรา ๑๖๒)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสาร หรือกรอกข้อความลงในเอกสาร กระทำการดังต่อไปนี้
- (๑) รับรองเป็นหลักฐานว่าตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น หรือว่ากระทำการใดได้กระทำให้ตนอันเป็นเท็จ
- (๒) รับรองเป็นหลักฐานว่าได้มีการแจ้งซึ่งข้อความอันมิได้มีการแจ้ง
- (๓) ละเว้นไม่จดข้อความซึ่งตนมีหน้าที่ต้องรับจด หรือจดเปลี่ยนแปลงข้อความเช่นนั้น
- (๔) รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ

◦ **ข้อสังเกต**

- (๑) รับรองเป็นหลักฐานว่าตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น หรือว่ากระทำการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นเท็จ เช่น เป็นกรรมการตรวจรับงานก่อสร้างแต่ไม่ได้ไปตรวจกลับรับรองว่าได้ตรวจเรียบร้อยแล้ว (ฎ. ๑๒๐๘/๒๕๒๓)
- (๒) รับรองเป็นหลักฐานว่าได้มีการแจ้งข้อความอันมิได้มีการแจ้ง เช่น ตำรวจลงบันทึกประจำวันว่ามีการแจ้งความทั้ง ๆ ที่ไม่มีการแจ้งความหรือจดคำให้การในการสอบสวน โดยผู้ที่ให้การมิได้มาให้ถ้อยคำ
- (๓) ละเว้นไม่จดข้อความซึ่งตนมีหน้าที่รับจดหรือจดเปลี่ยนแปลงข้อความเช่นนั้น เช่น มีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์แต่เจ้าพนักงานตำรวจไม่รับแจ้ง หรือรับแจ้งแต่จดข้อความผิดไปจากที่แจ้ง แต่หากเจ้าพนักงานนั้นทำเอกสารขึ้นเองก็จะผิดตาม (๑)
- (๔) รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นเท็จ เช่น คณะกรรมการตรวจการจ้างรับตรวจงานที่ใช้วัสดุไม่ถูกต้อง (ฎ. ๒๒๙๑/๒๕๑๗) หรือรับรองเป็นหลักฐานว่าผู้รับเหมาได้สร้างบ้านพักเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์แล้ว ทั้ง ๆ ที่งานยังไม่เสร็จ (ฎ. ๒๒๐๕/๒๕๓๒) หรือ เจ้าพนักงานที่ดินรับรองการทำประโยชน์ที่ดินทั้ง ๆ ที่มิได้มีการทำประโยชน์และแก้ไขเนื้อที่ดินเพิ่มขึ้นผิดไปจากความเป็นจริง ผิดตามมาตรา ๑๕๗ (ฎ. ๒๒๙๖-๒๒๙๗/๒๕๕๗)

- **ฎ. ๖๕๓๘/๒๕๖๒** การที่จำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อรับรองรายงานการประชุม และจำเลยที่ ๒ ลงลายมือชื่อเป็นผู้บันทึกการประชุมในเอกสารฉบับเดียวกัน ย่อมเป็นการรับรองเป็นหลักฐานว่า การประชุมคณะกรรมการกำหนดโครงสร้างส่วนราชการและจัดทำแผนอัตรากำลัง ๓ ปี เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗ ได้กระทำต่อหน้าตนนั้น เมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้มีการประชุมกันจริง การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ย่อมเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำเอกสาร รับรองเป็นหลักฐานว่า การอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จ และรับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นเท็จ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๒ (๑) และ (๔)

เจ้าพนักงานไปรษณีย์กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ (มาตรา ๑๖๓)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลข หรือโทรศัพท์ กระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ดังต่อไปนี้
- (๑) เปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิดจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข
- (๒) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้สูญหาย ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข
- (๓) กัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข หรือ
- (๔) เปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลขหรือทางโทรศัพท์
-

- **ข้อสังเกต**
- (๑) การเปิดเผยข้อความ ไม่จำเป็นว่าต้องเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เพราะเป็นการละเมิดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร
- (๒) การกักไว้ไม่ยอมส่งไปรษณีย์ตามหน้าที่ เช่น พนักงานไปรษณีย์รับเงินค่าธรรมเนียมฝากส่งจดหมายไว้แล้วไม่พินิจตราไปรษณีย์การยกยอกเงินนั้นไว้แล้วก็จดหมายนั้นไว้ เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๗ และ ๑๖๓

เจ้าพนักงานกระทำโดยมิชอบให้ผู้รู้ความลับนั้น (มาตรา ๑๖๕)

- ลักษณะความผิด – เป็นเจ้าพนักงานรู้ หรืออาจรู้ความลับในราชการ กระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้รู้ความลับนั้น
- ข้อสังเกต
- (๑) ความลับ หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ผู้มีส่วนได้เสียประสงค์จะปกปิด หรือให้รู้ในวงจำกัด หากเป็นเรื่องไม่เป็นความจริงก็ไม่ใช่ความลับ (ฎ. ๑๐๘๔๓/๒๕๕๓) เช่น แต่งข้อสอบเท็จโดยอ้างว่าแอบรู้มา
- (๒) การรู้ความลับอาจไม่รู้โดยหน้าที่ แต่แอบไปสอดรู้ก็ได้ เช่น แอบไปฟังการประชุม
- (๓) การกระทำด้วยประการใด ๆ เช่น ชี้ช่องให้ผู้รู้ความลับนั้น หรือ แอบนำข้อสอบไปเปิดเผย

- ฎ.๓๑๔๔/๒๕๓๖ การที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ เป็นข้าราชการครูได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบภาคความเหมาะสมกับตำแหน่งหรือสอบสัมภาษณ์ ในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครูตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ย่อมถือว่าจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ เป็นเจ้าพนักงานในการสอบครั้งนี้ แม้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ จะเป็นเพียงกรรมการสอบสัมภาษณ์แต่การเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ในการสอบของจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ย่อมนับตั้งแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งจนถึงการสอบเสร็จสิ้นทำให้เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่เฉพาะในช่วงการสอบสัมภาษณ์เท่านั้น ไม่ จำเลยที่ ๔ ที่ ๕ เป็นข้าราชการครูแต่ไม่ได้เป็นกรรมการสอบด้วยจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงานขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย (มาตรา ๑๖๕)

- **ลักษณะความผิด** – เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งนั้น
- **ข้อสังเกต**
- (๑) ถ้าเป็นเพียงไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายหรือขัดคำสั่งเท่านั้น ไม่ถึงขนาดเป็นการป้องกันหรือขัดขวาง ยังไม่ผิดตามมาตรานี้ เช่น ตำรวจไม่เข้าจับกุมผู้ลักลอบเล่นการพนัน แต่ถ้าได้รับคำสั่งให้ไปจับการเล่นการพนัน แต่กลับบอกหรือให้สัญญาณเพื่อให้ผู้เล่นหลบหนี ก็ผิดตามมาตรานี้

- **ฎ.๒๖๓๓/๒๕๖๓** ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ มาตรา ๕๓ เทศบาลไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องรับถนนที่มีผู้ยกให้และผู้ว่าราชการจังหวัดก็มีอำนาจสั่งให้เทศบาลรับถนนที่มีผู้ยกให้ดังกล่าว นอกจากมีอำนาจควบคุมดูแลเทศบาลให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมายดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๑ เท่านั้น ฉะนั้น ถึงแม้จำเลยซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดที่สั่งให้จำเลยรับถนนที่ใจหึกกับผู้มีชื่อยกให้ การกระทำของจำเลยก็ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๕

เจ้าพนักงานละทิ้งหน้าที่ (มาตรา ๑๖๖)

- **ลักษณะความผิด** — เป็นเจ้าพนักงานละทิ้งงานหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย โดยร่วมกระทำตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป (วรรคแรก) หากกระทำความผิดนั้นกระทำลงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาล หรือเพื่อข่มขู่ประชาชน ต้องระวางโทษหนักขึ้น (วรรคสอง)
- **ข้อสังเกต**
- (๑) ต้องเป็นการร่วมกระทำการ มีการตกลงร่วมกัน มีใช้ต่างคนต่างมีความคิดตรงกันในการละทิ้งงาน
- (๒) ตามวรรคสอง ต้องมีมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาล หรือข่มขู่ประชาชน เช่น ร่วมกันหยุดงานเพื่อประท้วงในทางการเมืองทำให้ประชาชนที่มาใช้บริการต้องได้รับความเดือดร้อน

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (มาตรา ๒๐๐-๒๐๕)

- (๑) เป็นเจ้าพนักงานช่วยผู้อื่นไม่ให้ต้องโทษหรือเกลี้ยให้ได้รับโทษ (มาตรา ๒๐๐)
- (๒) เจ้าพนักงานในการยุติธรรมเรียกหรือรับสินบน (มาตรา ๒๐๑)
- (๓) เจ้าพนักงานเรียกหรือรับสินบนก่อนได้รับตำแหน่ง (มาตรา ๒๐๒)
- (๔) เจ้าพนักงานขัดขวางมิให้เป็นไปตามคำพิพากษา (มาตรา ๒๐๓)
- (๕) เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดไปจากที่คุมขัง (มาตรา ๒๐๔)
- (๖) เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดไปจากที่คุมขังโดยประมาท (มาตรา ๒๐๕)

เจ้าพนักงานช่วยผู้อื่นไม่ให้ต้องโทษหรือแก่ลงให้ได้รับโทษน้อยลง (มาตรา ๒๐๐)

- ข้อสังเกต
- (๑) ต้องเป็นเจ้าพนักงานตามที่ระบุไว้เท่านั้น คือ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา
- (๒) ต้องมีมูลเหตุจูงใจเพื่อช่วยผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง เช่น พนักงานสอบสวนจดคำพยานไม่ตรงกับคำให้การของพยานเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลง ผิดมาตรานี้และมาตรา ๑๕๗ ดังนั้น ถ้าเป็นการชวนตนเอง ก็จะไม่ผิดตามมาตรานี้ เช่น ตำรวจยิงคนตายแล้วขัดขวางมิให้มีการแจ้งความจดลงใบบันทึกประจำวัน (ฎ.๗๑๗/๒๕๑๑) หรือร่วมกับผู้อื่นลักทรัพย์โดยไม่จับกุมผู้ร่วมกระทำความผิดเพราะเกรงจะสวมมาถึงตน ก็ไม่ผิดตามมาตรานี้ (ฎ.๒๑๑/๒๕๐๑)
- (๓) หากมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำการเพื่อแก่ลงให้บุคคลบุคคลใดต้องรับโทษ หรือให้รับโทษหนักขึ้น ต้องระวางโทษหนักขึ้นตามวรรคสอง เช่น อัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้ง ๆ ที่เห็นว่าหลักฐานไม่พอฟ้อง ก็ต้องรับโทษหนักขึ้นตามวรรคสอง แต่หากสั่งไม่ฟ้องทั้ง ๆ ที่เห็นว่าหลักฐานพอฟ้องเพื่อช่วยเหลือ ก็ผิดเพียงวรรคแรก

- ฎ. ๑๒๐๒/๒๕๒๐ การที่จำเลยทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด ได้ทราบแล้วว่านายเซ่งเป็นคนยิงนายชาญตาย แต่ไม่ทำการจับกุมอันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๒๐๐ ทั้งยังร่วมกันขนย้ายศพนายชาญผู้ตายไปทิ้งเพื่อปิดบังการตายอันเป็นความผิดตาม มาตรา ๑๔๙ นอกจากนี้ยังร่วมกันโกยเลือดนายชาญไปทิ้งที่อื่นอันเป็นความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๔ เช่นนี้ แม้การกระทำของจำเลยทั้งสามจะเป็นการกระทำหลายอย่าง แต่ก็ด้วยเจตนาอันเดียวกัน คือเพื่อช่วยเหลือมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษและเป็นการกระทำต่อเนื่องกัน การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงเป็นกรรมเดียวกัน แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐

เจ้าพนักงานในการยุติธรรมเรียกหรือรับสินบน (มาตรา ๒๐๑)

- ข้อสังเกต
- (๑) ต้องเป็นเจ้าพนักงานตามที่ระบุไว้เท่านั้น คือ ตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน
- (๒) การเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้น ต้องมีมูลเหตุฉุกเฉินใจเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง เช่น พนักงานสอบสวนปลอมลายมือชื่อผู้ขอประกันตัว แล้วเสนอขอประกันตัว อ. โดยได้รับเงินจาก อ. เป็นค่าตอบแทน มีความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ลงโทษตามมาตรา ๑๕๘ ซึ่งเป็นบทหนัก (ฎ.๙๓๑/๒๕๓๒)

เจ้าพนักงานเรียกหรือรับสินบนก่อนได้รับตำแหน่ง (มาตรา ๒๐๒)

- ข้อสังเกต
- (๑) ต้องเป็นเจ้าพนักงานตามที่ระบุไว้เท่านั้น คือ ตุลาการ พนักงานอัยการ ตุลาการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน
- (๒) กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น
- (๓) ถ้าไม่ได้รับตำแหน่งนั้น ทำให้ไม่มีโอกาสได้กระทำหรือไม่กระทำการในตำแหน่งนั้น

เจ้าพนักงานขัดขวางมิให้เป็นไปตามคำพิพากษา (มาตรา ๒๐๓)

- **ข้อสังเกต**
- (๑) เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ป้องกัน หรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น
- (๒) มาตรานี้ไม่ได้ระบุเฉพาะตำแหน่งเหมือนมาตรา ๒๐๐-๒๐๒ เช่น เจ้าพนักงานบังคับคดีบอกให้ลูกหนี้ยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน หลังจากศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดแล้ว

เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดไปจากที่คุมขังโดยเจตนา (มาตรา ๒๐๔)

- **ข้อสังเกต**
- (๑) ผู้กระทำความผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ดังนั้น ถ้าเป็นราษฎรที่นายอำเภอฝากให้ควบคุมผู้ต้องหาแต่กลับปล่อยตัวไป จะไม่ผิดมาตรานี้
- (๒) การกระทำตามมาตรานี้เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนา เช่น นำนักโทษออกนอกเรือนจำ แม้ว่านักโทษจะไม่ว่างใจจะต้องออกนอกเรือนจำมาก่อน (ฎ.๒๐๑๓/๒๕๑๖)

เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดไปจากที่คุมขังโดยประมาท (มาตรา ๒๐๕)

- ข้อสังเกต
- (๑) ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา
- (๒) กระทำด้วยประการใด ๆ ทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขังโดยประมาท เช่น ไม่ล่ามโซ่ผู้ถูกคุมขังไว้กับเตียงในโรงพยาบาลและยังนั่งหลับที่ระเบียง (ฎ.๑๓/๒๕๒๕)
- (๓) ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นหากผู้หลุดพ้นจากการคุมขังเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป (วรรคสอง)